

Polgárok Háza

Erdély szórványmagyarsága sorozat V.
2013–2014

Tájház, Várasfenes

Fekete-Körös VÖLGYE

KÖRÖSTÁRKÁNY
VÁRASFENES

A Kárpát-medencei Magyar Népművészet rendezvénysorozat keretében a Polgárok Háza a Kárpát-medence egy-egy tájegységének szerte-ágazó megismertetésére törekszik népművészeti kiállítással, a helyi népzene, néptánc, népdal, népmese, jellegzetes gasztronómia bemutatásával. 2009 és 2012 között 25 rendezvény keretében a négy égtáj felől, mind a nyolc trianoni utódállamból érkeztek fellépőink.

A sorozatban eddig bemutatott tájegységek:

2009–2010. évad: Mezőkövesd (Matyóföld), Mákófalva (Kalotaszeg), Palócföld (Nógrád, Heves), Zsére (Zoboralja), Sárköz (Tolna), Zabola (Háromszék);

2010. ősz: „Elfeledett nyugati végeken” – Órvidék, Rábaköz, Muravidék; 2011. február: Mohácsi busójárás;

2011. tavasz: „Hármashatár” – Szilágyság, Szatmár-Bereg, Kárpátalja; 2011. ősz: „Déli végeken” – Csongrád, Bácska–Bánát–Szerémség, Szlavónia és Drávaszög, Délkelet-Bánság szórványmagyarsága.

2012 – Felvidék határon innen és túl: Alsó-Garam és Alsó-Ipoly mente, Csallóköz és Mátyusföld, a felvidéki palócság, Kassa vidéke, Felső-Bodroghöz, Tokaj-Hegyalja, Diósgyőr, Bükkalja. 2013 tavaszán palóc farsangi sokadalomnak és zalai pünkösdi sokadalomnak adtunk otthont.

2013 őszétől egy éven át Erdély szórványközösségei mutatkoznak be a Polgárok Házában. A rendezvénysorozat fővédnöke: **Kövér László**, a Magyar Országgyűlés elnöke. Szakmai partnerünk: **Dr. Pozsony Ferenc** kolozsvári néprajzkutató, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja.

Információ:

Trznadel Angéla programigazgató: +36-1/299-8050

‘Sigmund Bertalan sorozatszervező: +36-1/299-8054

A rendezvénysorozat a **Polgári Magyarországért Alapítvány** támogatásával valósul meg.

Kiadványszerkesztő: ‘Sigmund Bertalan Kivitelező: Lombos Nyomda

„Van Bihar vármegyének egyik félreeső zugában Belényestől nyugatra olábság [románság] közé beékelve egy érdekes magyarlakta vidék, mely úgy nyelven, mint néprajzi sajátágokban nagyon sok ősi elemet őriz éppen ezen elzártsága miatt.”
(Györffy István)

A Fekete-Körös völgye Nagyváradtól délkeleti irányban 60 kilométerre, az Erdélyi-szigethegység és az Alföld között fekszik. Földrajzilag két jól elkülöníthető egységből, az Alföld felé nyitott, laposabb Alsó-völgyből, valamint a Béli-, és a Bihar-hegység által körülzárt Felső-völgyből áll. A folyó a „fekete” jelzöt a vízben lévő jelentékeny mennyiségű szerves anyag és vasvegyületek bomlási termékéről kapta.

A románság által körülzárt területen Köröstarhány maradt meg népességében teljesen magyarok lakta településnek, de a völgy számos helységében (Várasfenes, Belényes, Kisnyégerfalva, Belényessonkolyos, Belényesújlak, Körösjánosfalva, Magyarremete, Gyanta, Tenke, Bélfenyér) él magyar lakosság. A magyarok az Árpád-kor óta lakják a Fekete-Körös-völgy legtermékenyebb, sík vidéki részeit. Az első román falvakról a 16. század végétől vannak adatok, nagyobb számban a 18. század első felében települtek be a török hódoltság alatt elpusztult magyar falvakba. Ebben az időszakban alakult ki a Fekete-Körös-völgy századfordulóra is jellemző népességi és etnikai viszonyai, amely szerint a magyarság az Alsó- és a Felső-völgyben több szigetben, etnikailag, és részben földrajzilag is elzárta él. Ennek egyik következménye, hogy míg az Alföldön a lakosság folyamatosan kicserélődött, ezeken a településeken (különösen a Felső-völgyben) a jelenlegi lakosok vezetéknéveit vizsgálva megfigyelhető az „ősi”, azaz az 1600-as évek előtt betelepült családok folyamatos jelenléte.

„A Fekete-Körös völgyét, népét, múltját, kultúráját érdemes újra és újra felfedezni, tempósan baladva, megállva, nyitott szemmel és szívvel figyelve. Minden tekintetben káprázatosan gazdag ez a vidék, amelynek csillogó vagy szerényebb kincseit a 168 kilométer hosszan kanyargó Fekete-Körös mentén gyalog, kerékpáron, szekéren és lovon, s az ősi úton, a vízzen baladva láthatjuk meg a legélesebben” – mondja erről a vidékről az elődök nyomdokán ma kutakodó újságíró és népművelő, Vágner Szabó János.

Köröstárkányi magyar család

Györfffy István felvétele, 1911

2014. január 31. (péntek) 18 óra

18.00: A várasfenesi

Györfffy István Népismereti Otthon kiállítása:
válogatás Györfffy István fényképeiből (1911),
várasfenesi, köröstárkányi és környékbeli viseletek

Köszöntőt mond:

Vura Ferenc

a Györfffy István Népismereti Otthon alapítója

A kiállítást megnyitja:

Gebauer Hanga etnográfus,

Néprajzi Múzeum

„Nemzetségek, ragadványnevek és népművészeti
mintakincsek Tárkányban”

Szakács Zoltán

köröstárkányi református lelkész

vetítettképes előadása

18.45: Néphagyományok a Fekete-Körös völgyéből

A belényesi medence magyarságának viselete és
népdalai; nyelvjárási útikalauz - humoros formában;
a híres köröstárkányi János, István napi
és újévköszöntő.

Közreműködik: a köröstárkányi református gyülekezet
és a nagyvárad **Csillagocska** zenekar

Bartók Béla fekete-Körös-völgyi gyűjtéseiből

Közreműködik: **Elek Szilvia** zongoraművész

és a Szeret együttes

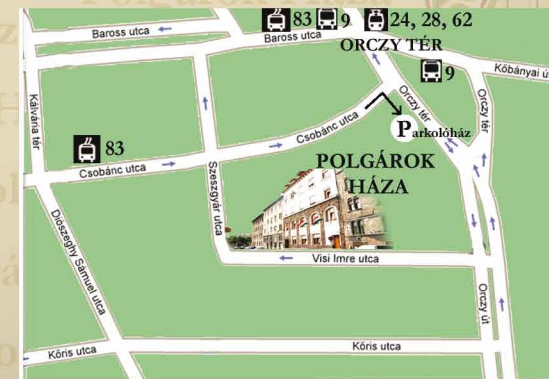
Az est végén béles, „sulyom” és „goriga” kóstoló,
pálinkával.

Polgárok Háza

1089 Budapest, Visi Imre u. 6.

Tel.: +36-1/299-8050

polgarokhaza@polgarokhaza.hu

Megközelíthető:

A Baross térről és a Nagyvárad térről 24-es, a
Blaha Lujza térről 28-as és 62-es villamossal,
valamint a Deák térről és Kőbánya felől 9-es
busszal az Orczy térig; a Kálvin térről 83-as
trolibuszsal a Csobánc utcáig.

Kérjük, adományával
(a helyszínen vagy átutalással)

járuljon hozzá
a rendezvény költségeihez!

Ajánlott összeg: **500 Ft**

Bankszámlaszámunk:

10300002-20210799-00003285

(Szövetség a Nemzetért Alapítvány)

www.polgarokhaza.hu

NÉPRAJZI MÚZEUM

MUSEUM OF ETHNOGRAPHY

ERDELY szórvány- magyarsága

Hunyad megye 2013. szeptember 20.

*Bukovinai
székelyek,
református
magyarok*

Magyarlapád 2013. október 25.

*Egy
Küküllő
menti
magyar
szórvány-
központ*

Nagybánya 2013. november 22.

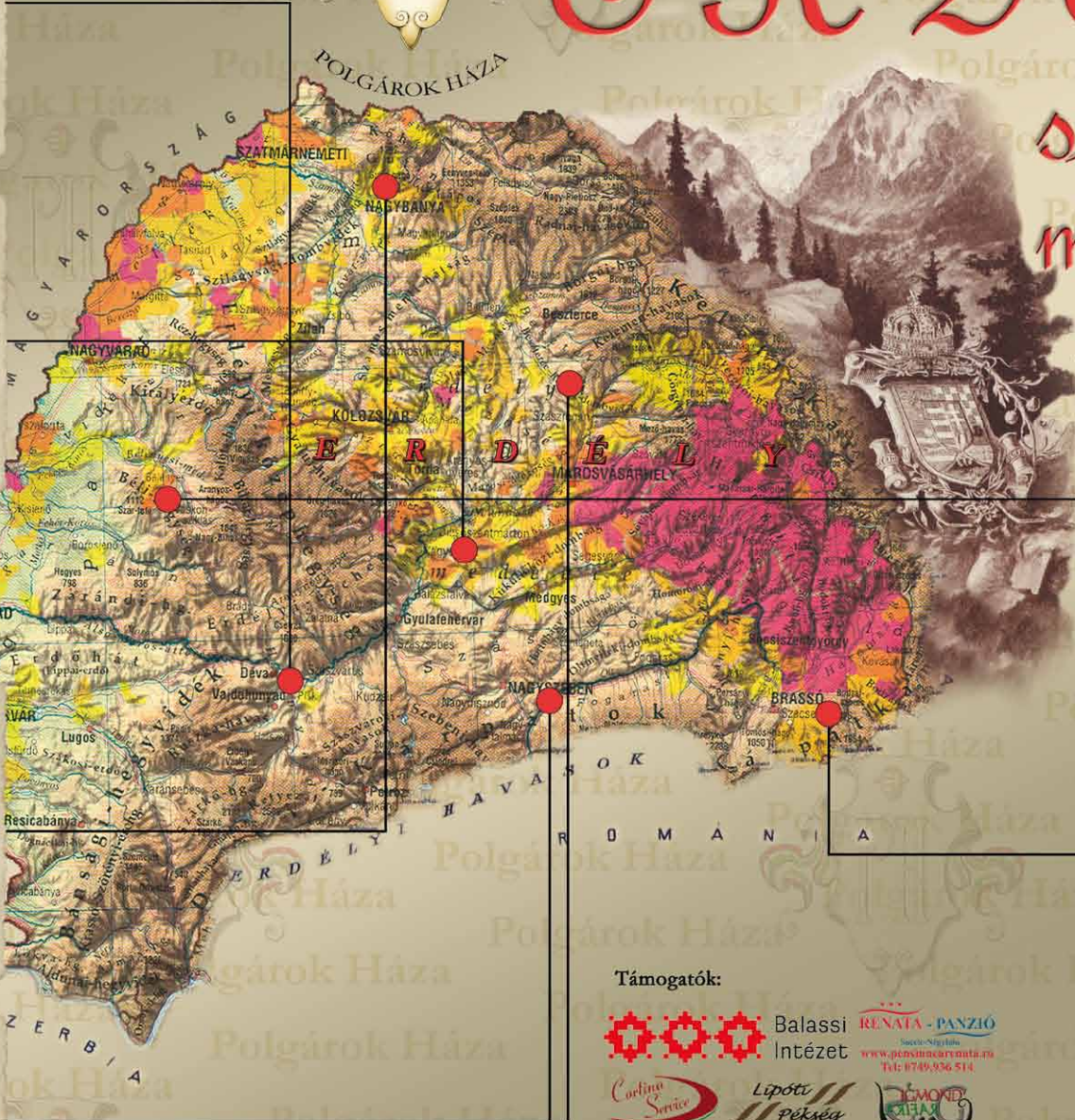

*A
Teleki
Magyar
Ház
és
közösségei*

Zselyk 2013. december 13.

*Egy
hétóráz
éves falu
a Sajtó
mentén*

Várasfenes és Köröstarcsány 2014. január 31.

*Két
magyar
falu a
Fekete-
Körös
völgyében*

Barcaság 2014. február 28.

*Brassói
magyarok
és
hétfalusi
csángók*

Oltozakadát 2014. március 28.

*Egy
Szeben
megyei
magyar
szórvány-
közösség*

Támogatók:

Médiatámogatóink:

MAGYAR
RÁDIÓ ZRT.

